

Lakatos Menyhért

Onagy Zoltán, szo, 08/21/2010 - 05:24

Messiás kellene a cigányoknak, akit követhetnek tűzön-vízen át. Vagy inkább egy gazdag ország, ahol mindenki maga dönti el, dolgozik, tanul és eszik, vagy leül mogyoróvesszőből vágott horgászbottjával az Ipoly-partra, ahol nap mindig süt, a szellő mindig leng, a halacska maga ugrik a parázsra, és szép az élet. De ez az ország nem Magyarország. Magyarországon cigánynak születni, cigányként élni, minimum [nem szerencsés](#)

[alapállapot.](#)

Cigánynak lenni Magyarországon

2007. augusztus 21-én halt meg Lakatos Menyhért. Az első cigány író, aki ismerem, olvasok (csak később követi Bari Károly, Osztójkán Béla és mások). Ő azt mondja magáról: író cigány. Nem szükséges briliáns nyelvi érzék ahhoz, hogy értsük, a szórend, a hátára fektetett blikfang mennyit változtat az eredetin Lakatos értelmezésében.

Gyakran megszólal. Nem kétséges, van mit mondania még úgy is, hogy a Kádár-éra alatt csak az a cigányember marad ki az osztásból, aki ki akar maradni, aki elugrott. De Lakatos Menyhértnek ez is kevés (oktatás, oktatás, oktatáspolitikai – ismétli imamalomként, igaza volt, most láthatjuk). A távolság nem csökken, a szegregáció nem csökken. Hogy mennyire nem csökken, inkább nő, a rendszerváltozásnak nevezett izét követően értik meg az érintettek. Már mint a személyesen érintettek. A hatalomban érintettek fütyülnek rá, amit a hatalomtól távoli magyar szögletekben élők évtizedek óta érzékelnek: robbanás készül, bűn az országgal szemben, ami történik.

Interjúk, riportok, különleges fazon. Tudja, mit miért tesz, mit miért nem. Legnagyobb dobása, amikor saját költségen téglagyárat épít egy vályogvető cigányközösségnek. Őszintén megvallva fogalmam nincs, mi lett a közösségteremtő (és formabontó) vállalkozás sorsa. Sehol nem találok kapcsolódó

adatot.

Soha nem olvastam hasonló, szociografikus, mégis tárgyyszerűségben is meseszerű elbeszéléseket, mint Lakatos Menyhért tollából. A Füstös képek – bár később elkanyarodik a mese felé, nem folytatja a Füstös képek dokumentarista technikáját – leverő szöveg a két világháború közti cigányéletről. A regényt 30 nyelvre fordítják le. Lakatos a cigány emancipációs mozgalom egyik motorja.

1926-ban születik Vésztőn. A nagykőrösi népi kollégiumban tanul (érettségije, a vésztői cigánygyerek bejutása az egyetemre, még ha népi kollégium is, a legenda tárgykörébe tartozik). 1969 és 1973 között az MTA szociológiai kutatócsoportjának – Konrád György, Pünkösti Árpád, Haraszi Miklós és **Eörsi** segítségével – ciganológiai munkatársaként dolgozik. Elnöke a TIT Országos Cigánybizottságának, a Magyarországi Cigányok Kulturális Szövetségének, a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetségének ügyvezető elnöke. Szépen bégyűjti az elnöki posztokat.

1994-ben a Torgyán jobbán, a – Független Kisgazdapárt országgyűlési képviselőjelöltjeként indul a választásokon, ezt kihagyhatta volna. Nem hagyta ki, ami azt bizonyítja, okos, érzékeny embert is megvezet a kenetes, hazug, a realitást és a lehető szászszorosán fölülígérő magyar politika. *"Szövetséget kötnék az ördöggel, ha azzal népemen segíthetnék"* – mondta egyik interjújában. Hát nem igen sikerült, hiába a szövetség az ördöggel.

1970-től publikál, főbb művei közé tartozik a Füstös képek mellett az Angárka és Busladarfi (mesék, 1978); A hét szakállas farkas (mese, 1979); A hosszú éjszakák meséi; A paramisák ivadékai (kisregény, 1979); Az öreg fazék titka (mesék, 1981); Akik élni akartak (regény, 1982); A titok (elbeszélések, mesék, 1998). 1976-ban és 1993-ban kap József Attila-díjját, 1991-ben a Magyar Köztársaság aranykoszorúval díszített Csillagrendjét. Lakatos Menyhért 1976-ban Füst Milán-jutalom, 1995-ben az Év Könyve elismerés, 1999-ben Babérkoszorú, 2000-ben az Országos Cigány Önkormányzat életműdíjával tünteti ki.

Díjakban tehát nincs hiány. Csak a követhető út hiányzik, amit – esetleg – Lakatos Menyhért kijelölhetett volna. Messiás kellene a cigányoknak, akit követhetnek tűzön-vízen át. Vagy inkább egy gazdag ország, ahol mindenki maga dönti el, dolgozik, tanul és eszik, vagy leül mogyoróvesszőből vágott horgászbótjával az Ipoly-partra, ahol nap mindig süt, a szellő mindig leng, a halacska maga ugrik a parázsra, és szép az élet. De ez az ország nem Magyarország. Magyarországon cigánynak születni, cigányként élni, minimum nem szerencsés alapállapot.

Onagy Zoltán

Lakatos Menyhért
Füstös képek

Magvető Zsebkönyvtár

